

COVID-19 VE MÜLTECİLER

Türkiye Psikiyatri Derneği Ruhsal Travma ve Afet Çalışma Birimi tarafından hazırlanmıştır.

Sağlık çalışanları ve birçok sağlık kuruluşu son yüzyıl içinde benzeri görülmemiş bir halk sağlığı sorununa neden olan COVID-19 salgını ile ilgilenmek zorunda kalmıştır. Mülteciler, sığınmacılar ve zorla yerinden edilen bireyler (bu grup metin içinde mülteci kelimesi ile ifade edilecektir) psikososyal destek gereksinimleri ve sağlık hizmetine erişim güçlükleri nedeniyle bu salgınla ilişkili olarak dezavantajlı gruplar arasında kabul edilmektedir.

Mülteciler, başka bir ülkede bulunmaları nedeniyle temel sağlık hizmeti ve eğitim imkanlarına ulaşmada güçlükler, ekonomik yetersizlik gibi birçok zorluk yaşamaktadırlar. Mülteciler, planlayarak, tasarlayarak, zaman içinde karar vererek yer değişikliği yapmazlar. Aksine hayati riskleri göze alarak çok kısa bir sürede bunu gerçekleştirirler. Bu süreç esnasında, yeni, göreceli olsa da güvenli bir yer bulmak, dilini bilmediği farklı bir ülke veya kültüre adapte olmak, ekonomik kayıplar ile uğraşmak zorunda kalırlar.

Mültecilik sıklıkla savaş, şiddet, işkence ile beraber seyreden, beden ve ruh sağlığı üzerine uzun süreli hasar yaratabilen bir süreçtir. Bu nedenle mülteciler ruhsal bozuklukların gelişmesi açısından risk altındadırlar. Mültecilerin barınma, beslenme ve eğitim gibi temel gereksinimlerinin karşılanmamasının ruh sağlığı üzerine uzun süreli olumsuz etkiler yaratma potansiyeli taşıdığı bilinmektedir. Sağlık hizmetine ulaşabilseler bile dil bariyeri, kültürel farklılıklar, yabancı düşmanlığı, ön yargılar nedeniyle yeterince yardım alamayabilirler.

Kitlesel travmalar ve savaşlar nedeniyle ülkelerini terk etmek ve ülkemize sığınmak zorunda kalan 3,5 milyonunun üzerinde geçici koruma altında birey bulunmaktadır. Son bir yıldır Türkiye geçici koruma için başvuru kabul etmemektedir. COVID-19 salgını sadece son birkaç ayda geliştiği için geçici koruma altındaki kişilerin bu hastalığı yaydığına dair kanıtlanmış veri bulunmamaktadır.

Salgın konusunda mültecilere hizmet veren sağlık çalışanlarının bazı konularda daha dikkatli olması gerekmektedir. Dil kısıtlılığı nedeniyle mülteciler kendilerini ifade etmekte zorluk yaşayacaklardır. Hastalık belirtilerini, eğer hasta iseler izole olunması ya da sağlık kuruluşuna haber vermesi gerektiğini bilmeyebilirler. Bu nedenle sağlık hizmetleri, çok dilli, görsel ve yazılı materyal ile desteklenmeli ve bu konuda planlama düşünülmelidir.

COVID-19 ile infekte olması durumunda yüksek risk altında olan kişiler için bilgilendirme ve tavsiyeler birçok ortamda paylaşılmaktadır; ancak bu genel halk sağlığı mesajlarına riskli grupların erişmesi kısıtlı olacaktır. Yüz yüze görüşme ve grup içi haberleşme mülteci grubu içinde oldukça etkilidir, ancak gerçeği yansıtmayan bilgi paylaşımına dikkat edilmelidir. Grup lideri, dini lider ya da güvenilir kaynaklar üzerinden sözel paylaşım bazen daha etkili olabilmektedir. Bu konuda yapılacak bilgilendirmelerin de **sosyal izolasyon** mesafesi korunarak yapılması gerekmektedir.

Bazı mülteciler hastalık için suçlanmaktan veya İçişleri Bakanlığı'na bildirilip sınır dışı edilmekten korkabilir. COVID-19 nedeniyle güvenlik endişesi yaşanmayacağına dair bilgi vermek çok önemlidir. COVID-19 salgını nedeniyle negatif ya da pozitif bir ayrımcılığa neden olmayacağı, karantina uygulamasının ceza amaçlı olmadığı, kendisi ve yakınlarını koruma amacı ile yapıldığı net bir şekilde ifade edilmelidir.

Kültürel farklılıklar ve yerel özellikler oldukça önemlidir. Sağlık çalışanının bu farklılıkları göz önüne alarak planlama yapması gerekmektedir. Mülteciler COVID-19 nedeniyle hastalanma ve ölme korkusu yaşayabilir. Karantina nedeniyle işini kaybetme, bu esnada çalışmama ve ekonomik kayba uğrama, sevdiklerini karantina nedeniyle görememe gibi endişeler yaşayabilir. Yakınlarını kaybetme ya da onlara yeterli bakım verememe kaygısı taşıyabilir. Bu konularda psikoeğitim verilmesi yardımcı olabilir.

Mülteci olduğunda negatif ayrımcılık, toplumsal izolasyon, ekonomik kayıp, insan kaçakçılığı gibi birçok zorluğun arttığı gözlenmektedir. COVID-19 salgını bu zorlukları daha da artırmaktadır.

YANLIŞ

DOĞRU

↓ Hastalığa mülteciler neden olmuştur.	✓ COVID-19 bir halk sağlığı sorunudur; mülteciler de herkes gibi bu hastalıktan etkilenir, yardım alması gerekir.
↓ Bir mülteciye COVID-19 tanısı konulursa, sınır dışı edilir ya da ceza alır.	✓ COVID-19 tanısı konulan her bireyin uygun görülen tedaviyi alması gerekir. Bu esnadaki uygulamalar sınır dışı edilme ya da cezalandırma için yapılmaz. Karantina tedavinin bir parçasıdır.
↓ COVID-19 mültecilere zarar verilmek için üretilmiş biyolojik bir silahtır.	✓ COVID-19 biyolojik bir silah değildir, mülteciler de mağdur gruplar arasındadır.
↓ Hastaneye başvurursam ilgilenilmez ya da dil bilmedikleri için yardım edemezler.	✓ Mülteciler herhangi bir hastaneye başvurabilirler. Birçok hastanede tercüman ile görüşme yapılmaktadır.

Katkıda Bulunanlar (isim sırasıyla)

Dr. Evindar Karabulut

Dr. Tamer Aker

Yayına hazırlayanlar: Dr. Gülcan Güleç, Dr. Serap Erdoğan Taycan, Dr. Koray Başar

Kaynaklar

Bhugra, D. (2011) Migration and Mental Health, Cambridge Publication.

U.S.departmant of health and human Services Center for disease control and prevention 2019.

Huremović D(2019)Editor Psychiatry of Pandemics A Mental Health Response to Infection Outbreak .

<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

Akhtar, S. (2010) Göç ve kimlik. Kargaşa, sağaltım ve dönüşüm. Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Eğitim Hizmetleri Yayınları No: 13, İzmir.

